

३३०
२३०

३३०

२३०

३३०

२३०

२३०

अथ

श्रीरामस्तवराज

प्रारम्भः ॥

प्र ३०

चन्द्रस्तवराजस्तोत्रमंत्रस्य सनत्
रक्षषिः । अनुष्टुप्छंदः । श्रीरामोदेवता ।
सीताबीजम् । हनुमाञ्छक्तिः । श्रीराम
प्रीत्यर्थे जपे विनियोगः ॥ १ ॥ श्रीसूत उवा
च ॥ सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञंव्यासं सत्यवती
सुतम् ॥ धर्मपुत्रः प्रहृष्टात्मा प्रत्युवाच
मुनीश्वरम् ॥ २ ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ भग

वनूयोगिनां श्रेष्ठ सर्वशास्त्रविशारद ॥ किं
तत्त्वं किंपरं जाप्यं किं ध्यानं मुक्तिसाधन
म् । ३ । श्रोतुमिच्छामि तत्सर्वं ब्रूहि मे मुनि
सत्तम । श्रीवेदव्यास उवाच ॥ धर्मराज म
हाभाग शृणु वक्ष्यामि तत्त्वतः ॥ ४ ॥ य
त्परं यद्गुणातीतं यज्ज्योतिरमलं शिव
म् । तदेव परमं तत्त्वं कैवल्यपदकारणम् ॥
५ ॥ श्रीगमेति परं जाप्यं तारकं ब्रह्म सं

ज्ञकम् ॥ ब्रह्महत्यादिपापघ्नमिति वेदवि
दो विदुः ॥ ६ ॥ श्रीरामरामेति जनाये जप
न्ति च सर्वदा ॥ तेषां भुक्तिश्च मुक्तिश्च भ
विष्यति न संशयः ॥ ७ ॥ स्तवराजः पुरा
प्रोक्तो नारदेन च धीमता ॥ तत्सर्वं संप्रव
क्ष्यामि हरिर्ध्यानपुरःसरम् ॥ ८ ॥ तापत्र
याग्निशमनं सर्वाघौघनिकृंतनम् ॥ दारि
द्र्यदुःखशमनं सर्वसंपत्करं शिवम् ॥ ९ ॥

विज्ञानफलदं दिव्यं मोक्षैकफलसाधनम्
 नमस्कृत्य प्रवक्ष्यामि रामं कृष्णं जगन्म
 यम् ॥ १० ॥ अयोध्यानगरे रम्ये रत्नमण्ड
 पमध्यगे ॥ स्मरेत्कल्पतरोर्मूलं रत्नसिंहा
 सनं शुभम् ॥ ११ ॥ तन्मध्येष्टदलं पद्मं ना
 नारत्नैश्च वेष्टितम् ॥ स्मरेन्मध्ये दशर
 थं सहस्रादित्यतेजसम् ॥ १२ ॥ पितुरङ्कग
 तं राममिन्द्रनीलमणिप्रभम् ॥ कोमला

ज्जंविशालाक्षंविद्युद्वर्णाम्बरावृतम् १३
भानुकोटिप्रतीकाशं किरीटेनविराजित
म्॥रत्नग्रैवेयकेयूररत्नकुण्डलमणिढतम्।
१४रत्नकङ्कणमंजीरकटिसूत्रैरलंकृतम्॥
श्रीवत्सकौस्तुभोरस्कं मुक्ताहारोपशो
भितम् ॥१५॥दिव्यरत्नसमायुक्तंमुद्रिका
भिरलंकृतम्॥राघवंद्विभुजंबालंराममी
षत्स्मिताननम्॥१६॥तुलसीकुन्दमन्दा

रपुष्पमाल्यैरलंकृतम् ॥ कर्पूरागुरुकस्तूरी
 दिव्यगन्धानुलेपनम् ॥ १७ ॥ योगशा
 स्त्रेष्वभिरतं योगीशं योगदायकम् ॥ सदा
 भरतसौमित्रिशत्रुघ्नैरुपशोभितम् ॥ १८ ॥
 विद्याधरसुराधीशसिद्धगन्धर्वकिन्नरैः ॥
 योगीन्द्रैर्नारदाद्यैश्चस्तूयमानमहर्निश
 म् ॥ १९ ॥ विश्वामित्रवशिष्ठादिमुनिभिः
 परिसेवितम् ॥ सनकादिमुनिश्रेष्ठैर्योगि

वृन्दैश्चसेवितम् ॥ २० ॥ रामंरघुवरं
वीरंधनुर्वेदविशारदम् । मङ्गलायतनं देवं
रामंराजीवलोचनम् ॥ २१ ॥ सर्वशास्त्रा
र्थतत्त्वज्ञमानन्दकरसुन्दरम् ॥ कौशल्या
नन्दनंरामं धनुर्बाणाधरहरिम् ॥ २२ ॥ ए
वंसञ्चिन्तयन्विष्णुंयज्ज्योतिरमलंविभु
म् ॥ प्रहृष्टमानसोभूत्वामुनिवर्यःसनार
दः ॥ २३ ॥ सर्वलोकहितार्थायतुष्टावर

धुनन्दनम्। कृताञ्जलिपुटो भूत्वा चिन्तय
 न्मनुतं हरिम् ॥ २४ ॥ यदेकं यत्परं नित्यं य
 दनन्तं चिदात्मकम् ॥ यदेकं व्यापकं लो
 केतद्रूपं चिन्तयाम्यहम् ॥ २५ ॥ वि
 ज्ञानहेतुं विमलायताक्षं प्रज्ञानरूपं स्वसु-
 खैकहेतुम् ॥ श्रीरामचन्द्रं हरिमादिदेवं प
 रात्परं राममहं भजामि ॥ २६ ॥ कविं
 पुराणं पुरुषं पुरस्तात् सनातनं योगिनीमी

शितारम् ॥ अणोरणीयासमनन्तवीर्यं
 प्राणेश्वरंराममसौददर्श ॥ २७ ॥ नारद
 उवाच ॥ नारायणंजगन्नाथमभिरामंज
 गत्पतिम् ॥ कविंपुराणंवागीशंरामंदशर
 थात्मजम् ॥ २८ ॥ राजराजंरघुवरं कौ
 शल्यानन्दवर्धनम् ॥ भर्ग्वरेण्यंविश्वेशं
 रघुनाथंजगद्गुरुम् ॥ २९ ॥ सत्यंसत्य
 प्रियंश्रेष्ठंजानकीवल्लभंविभुम् । सौमित्रि

पूर्वजंशान्तंकामदंकमलेक्षणम् ॥ ३० ॥
आदित्यंरविमीशानं घृणिसूर्यमनामय
म् ॥ आनन्दरूपिणांसौम्यंराघवंकरुणा
मयम् ॥ ३१ ॥ जामदग्न्यं तपोमूर्तिरामं
परशुधारिणम् । वाक्पतिवरदंवाच्यंश्रीप
तिम्पक्षिवाहनम् ॥ ३२ ॥ श्रीशार्ङ्गधारिणं
रामंचिन्मयानन्दविग्रहम् ॥ हलधृग्वि
ष्णुमीशानंबलरामंकृपानिधिम् ३३ श्री

वल्गुभङ्गकृपानाथं जगन्मोहनमच्युतम् ।
मत्स्यकूर्मं वराहादिरूपधारिणामव्यय
म् ॥ ३४ ॥ वासुदेवं जगद्योनिमनादिनिध
नं हरिम् ॥ गोविन्दं गोपतिं विष्णुं गोपीज
नमनोहरम् ॥ ३५ ॥ गोगोपालपरीवारं
गोपकन्यासमावृतम् ॥ विद्युत्पुञ्जप्रती
काशं रामं कृष्णं जगन्मयम् ॥ ३६ ॥ गोगो
पिकासमाकीर्णं वेणुवादनतत्परम् ॥ का

मरूपंकलावन्तंकामिनीकामदंविभुम् ।
३७ ॥ मन्मथंमथुरानाथंमाधवंमकरध्व
जम् ॥ श्रीधरंश्रीकरंश्रीशंश्रीनिवासंपरा
त्परम् ३८ भूतेशंभूपतिंभद्रंविभूतिंभूति
भूषणम् ॥ सर्वदुःखहरंवीरंदुष्टदानववैरि
णम् । ३९ । श्रीनृसिंहंमहाबाहुंमहांतंदी
प्ततेजसम् । चिदानंदमयंनित्यंप्रणवंज्यो
तिरूपिणम् । ४० । आदित्यमण्डलगतं

निश्चितार्थस्वरूपिणम् ॥ भक्तप्रियंपद्म
नेत्रं भक्तानामीप्सितप्रदम् ॥ ४१ ॥ कौश
लेयंकलामूर्तिकाकुत्स्थंकमलाप्रियम् ॥
सिंहासनेसमासीनं नित्यव्रतमकल्मषम्
४२ ॥ विश्वामित्रप्रियंदान्तं स्वदारनिय
तव्रतम् । यज्ञेशं यज्ञपुरुषं यज्ञपालनतत्प
रम् ॥ ४३ ॥ सत्यसन्धं जितक्रोधं शरणा
गतवत्सलम् । सर्वक्लेशापहरणं विभीषण

वरप्रदम् ॥ ४४ ॥ दशग्रीवहरंरौद्रं केशवं
 केशिमर्दनम् ॥ बालिप्रमथनंवीरं सुग्रीवे
 प्सितराज्यदम् ॥ ४५ ॥ नरवानरदेवैश्च
 सेवितं हनुमत्प्रियम् ॥ शुद्धं सूक्ष्मं परं शान्तं
 तारकं ब्रह्मरूपिणम् ॥ ४६ ॥ सर्वभूतात्म
 भूतस्थं सर्वाधारं सनातनम् ॥ सर्वकारणक
 तारं निदानं प्रकृतेः परम् ॥ ४७ ॥ निराम
 यं निराभासं निरवद्यं निरञ्जनम् ॥ नित्यान

नन्दनिराकारमद्वैतन्तमसःपरम् । ४८ । प
 रात्परतरंतत्त्वंसत्यानन्दंचिदात्मकम् ॥
 मनसाशिरसानित्यं प्रणमामिरघूत्तमम्
 ४९ ॥ सूर्यमण्डलमध्यस्थंरामंसीतास
 मन्वितम् ॥ नमामिपुण्डरीकाक्षममेयंगु
 रूतत्परम् । ५० । नमोस्तुवासुदेवायज्यो
 तिषांपतयेनमः ॥ नमोस्तुरामदेवायजग
 दानन्दरूपिणे ॥ ५१ ॥ नमोवेदान्तनि

ष्ठाथयोगिनेब्रह्मवादिने ॥ मायामयानि
 रस्तायप्रपन्नजनसेविने ॥ ५२ ॥ वन्दा
 महेमहेशानंचण्डकोदण्डखण्डनम् ॥
 जानकीहृदयानन्दचन्दनंरघुनन्दनम् ॥
 ५३ ॥ उत्फुल्लामलकोमलोत्पलदल
 श्यामायरामायते कामायप्रमदामनोह
 रगुणाग्रामायरामात्मने ॥ योगारूढ
 मुनीन्द्रमानससरोहंसायसंसारविध्वंसा

यस्फुरदोजसे रघुकुलोत्तंसायपुंसेनमः॥

५४ ॥ भवोद्भवंवेदविदां वरिष्ठमादित्य
चन्द्रानलसुप्रभावम् ॥ सर्वात्मकंसर्वग
तंस्वरूपं नमामिरामंतमसःपरस्तात् ॥

५५ ॥ निरञ्जनं निष्प्रतिमं निरीहं निराश्रयं
निष्कलमप्रपञ्चम् ॥ नित्यंध्रुवं निर्विषय
स्वरूपं निरन्तरं राममहं भजामि । ५६ । भ
वाब्धिपोतं भरताग्रजन्तं भक्तप्रियं भानु

कुलप्रदीपम् ॥ भूतत्रिनाथं भुवनाधिपत्यं
भजामिरामं भवरोगवैद्यम् ॥ ५७ ॥ सर्वा
धिपत्यं समरङ्गधीरं सत्यं चिदानन्दमय
स्वरूपम् ॥ सत्यं शिवं शान्तिमयं शरण्यं
सनातनं राममहं भजामि ॥ ५८ ॥ कार्य
क्रियाकारणमप्रमेयं कविंपुराणं कमला
यताक्षम् ॥ कुमारवेद्यं करुणामयन्तं कल्प
द्रुमं राममहं भजामि ॥ ५९ ॥ त्रैलोक्य

नाथंसरसीरुहाक्षं दयानिधिं द्वन्द्वविना
शहेतुम् ॥ महाबलं वेदनिधिं सुरेशं सनात
नं राममहं भजामि ॥ ६० ॥ वेदान्तवेद्यं क
विमीशितारमनादिमध्यान्तमचिन्त्य-
माद्यम् । अगोचरं निर्मलमेकरूपं नमा
मिरामंतमसः परस्तात् ॥ ६१ ॥ अशेषवे
दात्मकमादिसंज्ञमजं हरिं विष्णुमनन्त
माद्यम् ॥ अपारसंवित्सुखमेकरूपं परा

त्परंराममहंभजामि ॥ ६२ ॥ तत्त्वस्व
रूपं पुरुषंपुराणंस्वतेजसापूरितविश्वमे
कम् ॥ राजाधिराजंरविमण्डलस्थं विश्वे
श्वरंराममहंभजामि ॥ ६३ ॥ लोकाभि
रामंरघुवंशनाथं हरिंचिदानन्दमयंमुकु
न्दम् । अशेषविद्याधिपतिकवीन्द्रंनमा
मिरामंतमसः परस्तात् ॥ ६४ ॥ योगीन्द्र
संघैश्चसुसेव्यमानंनारायणंनिर्मलमा

दिदेवम् । नतोस्मिनिह्यं जगदेकनाथ
 मादित्यवर्णैतमसःपरस्तात् ॥ ६५ ॥ वि
 भूतिदंविश्वसृजं विराजंराजेन्द्रमीशंर
 घुवंशनाथम् । अचिंत्यमव्यक्तमनन्तमू
 र्तिज्योतिर्मयंराममहं भजामि ॥ ६६ ॥
 अशेषसंसारविकारहीनमादिस्तु संपूर्णं
 सुखाभिरामम् ॥ समस्तसाक्षीतमसःपर
 स्तान्नारायणंविष्णुमहंभजामि ॥ ६७ ॥

मुनीन्द्रगुह्यं परिपूर्णं कामं कलानिधिक
 ल्मषनाशहेतुम् । परात्परं यत्परमं पवित्रं
 नमामिरामं महतो महान्तम् ॥ ६८ ॥ ब्रह्मा
 विष्णुश्च रुद्रश्च देवेन्द्रो देवतास्तथा ॥ आ
 दित्यादिग्रहाश्चैव त्वमेवरघुनन्दन ॥
 ६९ ॥ तापसा ऋषयः सिद्धाः साध्याश्च
 मरुतस्तथा ॥ विप्रवेदास्तथा यज्ञाः पुरा
 णं धर्मसंहिताः ॥ ७० ॥ वर्णाश्च मास्त

थाधर्मावर्णधर्मास्तथैवच । यक्षराक्षसग
 न्धर्वा दिक्पालादिग्गजादिभिः ॥ ७१ ॥
 सनकादिमुनिश्रेष्ठास्त्वमेवरघुपुङ्गव ॥ व
 सवोष्टौत्रयः कालारुद्राएकादशस्मृताः
 ७२ ॥ तारकादशादिक्चैवत्वमेवरघु
 नन्दन ॥ सप्तद्वीपाः समुद्राश्चनगानद्य
 स्तथाद्रुमाः ॥ ७३ ॥ स्थावराजङ्गमाश्चै
 वत्वमेव रघुनायक ॥ देवतिर्यङ्मनुष्या

णां दानवानांतथैवच ॥ ७४ ॥ मातापि
 तातथाभ्रातात्वमेवरघुवल्लभ ॥ सर्वेषां
 त्वंपरंब्रह्मत्वन्मयंसर्वमेवहि ॥ ७५ ॥
 त्वमक्षरंपरंज्योतिस्त्वमेवपुरुषोत्तम ॥
 त्वमेवतारकंब्रह्मत्वत्तो न्यन्नैवकिञ्चन ॥
 ७६ ॥ शान्तंसर्वगतंसूक्ष्मंपरंब्रह्मसना
 तनम् ॥ राजीवलोचनंरामंप्रणमामिज
 गत्पतिम् ॥ ७७ ॥ व्यासउवाच ॥ ततः

प्रसन्नः श्रीरामः प्रोवाचमुनिपुङ्गवम् । तु
ष्टोस्मिमुनिशार्दूल वृणीष्ववरमुत्तमम्
७८ ॥ नारदउवाच ॥ यदितुष्टोसिसर्वज्ञ
श्रीरामकरुणानिधे ॥ त्वन्मूर्तिदर्शनेनै
व कृतार्थोऽहं च सर्वदा ॥ ७९ ॥ धन्यो
हंकृतकृत्योहंपुरयोहंपुरुषोत्तम ॥ अद्य
मेसफलंजन्मजीवितंसफलंचमे ॥ ८० ॥
अद्यमेसफलंज्ञानमद्यमेसफलंतपः । अ

द्यमेसफलंजन्म त्वत्पादाम्भोजदर्शना
 त् । ८१ । अद्यमेसफलं सर्वं त्वन्नामस्मरणां
 तथा । त्वत्पादाम्भोरुहद्वन्द्वसद्भक्तिं देहि
 राघव ॥ ८२ ॥ ततः परमसंप्रीतो रामः प्रा
 हसनारदं । श्रीराम उवाच । मुनिवर्य महा
 भाग मुने त्विष्टं ददामिते । यत्त्वया चेप्सि
 तं सर्वं मनसा तद्भविष्यति ॥ ८३ ॥ नारद
 उवाच ॥ वरं नयाचेरघुनाथयुष्मत्पादा

ब्जभक्तिः सततं ममास्तु । इदं प्रियं नाथवरं
प्रयाचे पुनः पुनस्त्वामिदमेव याचे ८४ ॥
व्यास उवाच ॥ इत्येवमीडितो रामः प्रा
दात्तस्मै वरान्तरम् ॥ विरराम महातेजाः
सच्चिदानन्दविग्रहः ॥ ८५ ॥ अद्वैतमम
लं ज्ञानं त्वन्नामस्मरणं तथा ॥ अन्तर्धायि
जगन्नाथः पुरतस्तस्य राघवः ॥ ८६ ॥ इति
श्रीरघुनाथस्य स्तवराजमनुत्तमम् ॥ सर्व

सौभाग्यसम्पत्तिदायकं मुक्तिदं शुभम् ॥
 ८७ ॥ कथितं ब्रह्मपुत्रेण वेदानां सारं मु-
 त्तमं ॥ गुह्याद्गुह्यतमं दिव्यं तव स्नेहात्प्र-
 कीर्तितम् ॥ ८८ ॥ यः पठेच्छृणुयाद्वा
 पि त्रिसन्ध्यं श्रद्धयान्वितः ॥ ब्रह्महत्या-
 दिपापानितत्समानि बहूनि च ॥ ८९ ॥
 स्वर्णस्तेयसुरापानगुरुतल्पयुतानि च ॥
 गोवधाद्युपपापानि ह्यनृतादिभवानि च ॥

६० ॥ सर्वैः प्रमुच्यते पापैः कल्पायुतशतो
द्भवैः ॥ मानसं वाचिकं पापं कर्मणा समुपा-
र्जितं ॥ ९१ ॥ श्रीरामस्मरणेनैव तत्क्ष-
णान्नश्यति ध्रुवम् ॥ इदं सत्यमिदं सत्यं स-
त्यमेतदिहोच्यते ॥ ६२ ॥ रामः सत्यं परं
ब्रह्म रामात्किञ्चिन्न विद्यते । तस्माद्राम-
स्य रूपोयं सत्यं सत्यमिदं जगत् ॥ ९३ ॥
श्रीसूत उवाच ॥ श्रीरामचन्द्ररघुपुङ्गवरा

जवर्यराजेन्द्ररामरघुनायकराघवेश ॥ रा
जाधिराजरघुनन्दनरामभद्र दासोहम
द्यभवतःशरणागतोस्मि ॥ ९४ ॥ वैदेही
सहितंसुरद्रुमतलेहैमे महामण्डपेमध्ये
पुष्पकमासने मणिभयेवीरासनेसंस्थितं
अग्रेवाचयतिप्रभञ्जनसुते तत्त्वंचसद्भिः
परंव्याख्यातंभरतादिभिःपरिवृतंरामंभ
जेश्यामलम् ॥ ९५ ॥ रामंरत्नकिरीटकु

गण्डलयुतंकेयूरहारान्वितंसीतालंकृतवा
मभागममलंसिंहासनस्थंविभुं । सुग्रीवा
दिहरीश्वरैः सुरगणैः संसेव्यमानंसदावि
श्वामित्रपराशरादिमुनिभिः संस्तूयमा
नंप्रभुम् ॥ ९६ ॥ सकलगुणानिधानंयोगि
भिः स्तूयमानं भुजविजितविमानं राक्षसे
द्रादिमानं । महितवृषभयानं सीतया शो
भमानं स्मृतहृदयविमानं ब्रह्मरामाभि

धानं । ९७ । रघुवरतवमूर्तिर्मामकेमानसा
ब्जेनरकगतिहरंतेनामधेयंमुखेमे । अनि
शमतुलभक्त्यामस्तके त्वपदाब्जंभव
जलनिधिमग्नंरक्षमामार्तबंधो ९८ । राम
रत्नमहंवंदेचित्रकूटपतिंहरिम् । कौसल्या
शुक्तिसंभूतं जानकीकराठभूषणम् ९९ ॥
इति श्रीसन्तकुमारसंहितायां नारदोक्तं श्रीरामचन्द्रस्तवराजस्तोत्रसंपूर्णम् ॥

प्रथमवार

लखनऊ

सुपरिटेण्डेंट बाबू मनोहरलाल भार्गव के प्रबन्ध से
मुंशीनवलकिशोर (सी. आई. ई) के छापेखाने में छपा-सन् १९०६ ई० ॥

इति

श्रीरामस्तवराज

समाप्तः ॥

2923

4/4/4